

УДК 681.518: 519.25

В.Є. Козлов, О.О. Новикова, В.Т. Оленченко

Національна академія Національної гвардії України, Харків

УДОСКОНАЛЕННЯ МОДЕЛІ ОСОБИСТОСТІ КАНДИДАТА ДО ВСТУПУ У ВІЙСЬКОВИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД

Розглянуто підхід до удосконалення моделі особистості, що може бути використана при вирішенні завдання відбору кандидатів до вищих військових навчальних закладів та військових формувань України. Особливістю моделі є те, що вона враховує додаткові показники і конституційним тип фізичного розвитку кандидата.

Ключові слова: модель особистості, відбір кандидатів.

Аналіз публікацій та постановка проблеми

В останні роки зниження рівня життя в Україні, порушення екологічної рівноваги призвели до погіршення фізичного розвитку людей і рівня їх здоров'я. Як наслідок, погіршився стан фізичного розвитку кандидатів до вступу у вищі військові заклади України, який є важливим елементом відбору [1]. Події останнього періоду показали особливу важливість і визначальну значимість фізичного стану військовослужбовців. Фізично розвинута особистість досягає кращих результатів у військовій підготовці при менших витратах. Це обумовлює актуальність питання удосконалення системи відбору кандидатів для вступу до військових вищих навчальних закладів України. Аналогічні завдання вирішуються також у зв'язку з реформуванням сил охорони правопорядку, зокрема поліції. Для забезпечення кадрової роботи та інформаційної бази обліку кадрів в Національній академії (НА) Національної гвардії (НГ) України розроблявся та удосконалюється науково-методичний апарат професійного відбору фахівців [1 – 6], який складають модель фахівця (формалізовані вимоги до кандидата); методи (методики, показники, шкали, критерії, алгоритми) оцінювання відповідності кандидатів визначеній моделі; інформаційна технологія обробки та подання результатів оцінювання кандидатів особі, що приймає рішення. Отримані наукові результати знайшли своє практичне застосування при вирішенні завдань відбору фахівців одного із спецпідрозділів НГ і підтвердили свою ефективність.

Відмітимо, що при відборі за фізичним станом перевіряються сила, швидкість, витривалість, спритність та спеціальні якості (на смузі перешкод) кандидата – об'єкта відбору (ОВ); результати вимірювання цих якостей отримують за абсолютною шкалою, шкалам інтервалів і відношень, а потім перераховують до усередненої чотирибальної шкали [4]. Досвід показує, що прийнята модель особистості

кандидата не забезпечує потрібну якість відбору. Це зумовлює актуальність і мету статті – розглянути один із шляхів удосконалення моделі особистості кандидата.

Виклад основного матеріалу

Результати досліджень фізичного розвитку і підготовленості особистостей з урахуванням їх конституційних типів [7], які наведено на рис. 1 (зліва направо – астеник, нормостеник, гіперстеник), на нашу думку, можуть бути використані для покращення первинного відбору поряд з наведеними таблицями усереднених даних фізичного розвитку нормостеніків та ваги людини в залежності від зросту.

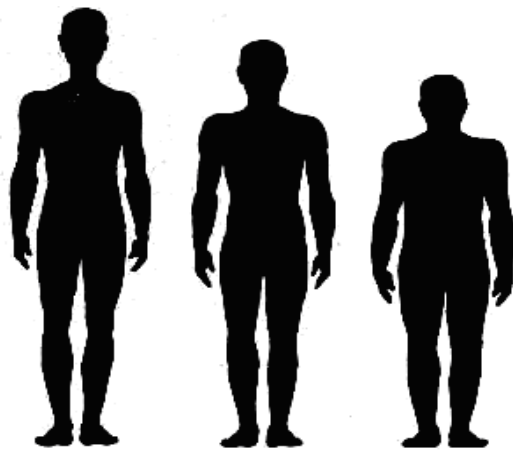

Рис. 1. Конституційні типи особистості

Пропорційність розвитку грудної клітини оцінюють індексом Ерісмана:

$$I_E = O_{гкп} - 3/2, \quad (1)$$

де $O_{гкп}$ – обхват грудної клітини в паузі (спокійному стані), см;

3 – зріст, см.

Прийнятні значення I_E для чоловіків 3...5, для жінок – від -1 до 2.

Міцність статури визначається показником Пін'є:

$$P_{\Pi} = 3 - (B + O_{\text{ГКВ}}), \quad (2)$$

B – вага, кг;

$O_{\text{ГКВ}}$ – обхват грудної клітини на видиху, см.

Індекс Скибінської дозволяє одночасно оцінити функцію системи дихання і серцево-судинної системи:

$$I_C = J_{\text{сл}} \cdot T_{\text{зд}} / 100 \cdot \text{Ч}_{\text{сс}}, \quad (3)$$

де $T_{\text{зд}}$ – тривалість затримки дихання, с;

$\text{Ч}_{\text{сс}}$ – частота серцевих скорочень (пульсу), уд/хв.

Життєва ємкість легенів $J_{\text{сл}}$ визначає функціональні можливості системи дихання. Потрібна $J_{\text{сл}}$ у мілілітрах розраховується за так званими формулами Людвіга для чоловіків та жінок відповідно:

$$J_{\text{слч}} = 40 \cdot 3 + 30 \cdot B - 4400. \quad (4)$$

$$J_{\text{слж}} = 40 \cdot 3 + 10 \cdot B - 3800. \quad (5)$$

Реальна $J_{\text{сл}}$ вимірюється за допомогою спірометра: після повного вдиху людина затискає ніс, охоплює губами мундштук приладу і робить рівно-

мірний максимально глибокий видих. Із двох-трьох вимірювань вибирають найбільший результат.

У нормі відхилення виміряного $J_{\text{сл}}$ від потрібного складає $\pm 15\%$.

Перевищення фактичної величини більш ніж на 15% свідчить про високий функціональний стан системи дихання; зниження – може вказувати на патологію легенів.

Опис показника Пін'є (табл. 1) та індексу Скибінської у вигляді лінгвістичних змінних дозволяє спростити процес оцінювання цих якостей, доповнити вектор фізичних якостей особистості і врахувати P_{Π} та I_C для забезпечення можливості використання в межах відпрацьованого методу відбору [4, 8].

Для перевірки можливості використання розглянутих показників були використані антропометричні дані об'єктів відбору віком від 17 до 20 років (табл. 2).

Таблиця 1

Лінгвістична змінна $\beta_{\Pi\Pi}$ "Показник Пін'є"

Терм	Характеристична функція належності	X
$T_2 = \{\text{"слабка статура"}\}$	$m_{Q_2}(P_{\Pi}) = \begin{cases} 1, \text{ якщо } 25 < x \leq 35; \\ 0, \text{ якщо } 5 < x \leq 25. \end{cases}$	2
$T_3 = \{\text{"середня статура"}\}$	$m_{Q_3}(P_{\Pi}) = \begin{cases} 0, \text{ якщо } 5 < x < 20; \\ 1, \text{ якщо } 20 \leq x < 25; \\ 0, \text{ якщо } 25 \leq x \leq 35. \end{cases}$	3
$T_4 = \{\text{"добра статура"}\}$	$m_{Q_4}(P_{\Pi}) = \begin{cases} 0, \text{ якщо } 5 < x < 10; \\ 1, \text{ якщо } 10 \leq x < 20; \\ 0, \text{ якщо } 20 \leq x \leq 35. \end{cases}$	4
$T_5 = \{\text{"кріпка статура"}\}$	$m_{Q_5}(P_{\Pi}) = \begin{cases} 0, \text{ якщо } 10 \leq x < 35; \\ 1, \text{ якщо } 5 \leq x < 10. \end{cases}$	5

Таблиця 2

Антропометричні дані об'єктів відбору (фрагмент)

З, см	168	174	176	177	180	181	181	...	182	184	188	188	190
В, кг	61	67	66	82	60	78	72	...	74	76	75	83	73
$O_{\text{ГКП}}$, см	90	97	90	95	92	96	94	...	94	99	96	105	103
$O_{\text{ГКВ}}$, см	80	86	79	86	83	95	84	...	82	89	85	96	92

За цими даними були розраховані показники Пін'є, а також оцінена міцність статури об'єктів відбору.

Результати розрахунків наведені на рис. 2.

На рис. 3 показано розподіл об'єктів відбору за конституційними типами.

Додатковий аналіз даних і розрахованих показників показав, що показники Пін'є та індекси Ерісмана і Скибінської вищі у особистостей старшого віку. Це є результатом підсиленої фізичної підгото-

вки, особливо для ОВ, віднесених при відборі до груп з середньою, доброю та кріпкою статурами, що обумовлює урахування I_E та I_C при первинному відборі.

Додатково визначено, що нормативи з фізичної підготовки не можуть однаково поширюватися на осіб різного конституційного типу через їх схильність до різних типів фізичного прояву – сила, швидкість, витривалість, – які об'єктивно обмежені при відповідних тренуваннях.

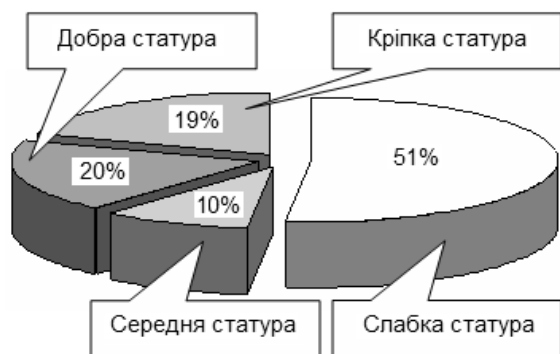

Рис. 2. Результати розрахунків показники Пін'є і оцінки міцності статури ОБ

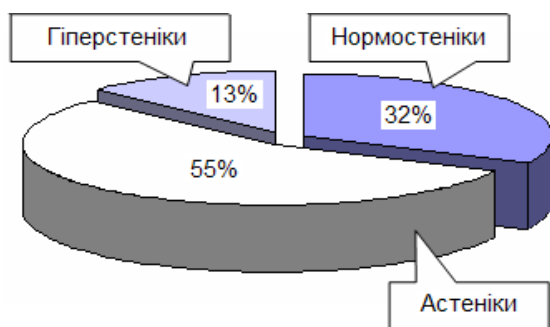

Рис. 3. Розподіл об'єктів відбору за конституційними типами

Висновки

Розглянутий підхід до удосконалення моделі особистості передбачає урахування при первинному відборі узагальнених характеристик фізичного розвитку особистості та дає можливість покращити якість відбору кандидатів до вступу у військові вищі навчальні заклади та заміщення посад у військових формуваннях України, що є визначальним, зокрема, для якості наступної професійної підготовки та діяльності кандидатів.

Список літератури

1. Полторак С.Т. Використання сучасних інформаційних технологій для вирішення завдань відбору кадрів [Текст] / С.Т. Полторак, В.Т. Оленченко, В.Є. Козлов // *Честь і закон*. – Х.: Акад. вн. військ МВС України, 2012. – №1 (40). – С. 51-54.
2. Козлов В.Є. Позамашинна інформаційна база системи кадрового забезпечення вищого навчального закладу МВС України / В.Є. Козлов, В.Т. Оленченко, І.О. Юзьков // *Системи обробки інформації*. – Х.: ХУ ПС, 2008. – Вип. 6 (73). – С. 180-183.
3. Приходько І.І. Професійний психологічний відбір майбутніх офіцерів внутрішніх військ МВС України: Монографія / І.І. Приходько. – Х.: АБВ МВС України, 2008. – 190 с.
4. Козлов В.Є. Методика рейтингового оцінювання для експертного застосування / В.Є. Козлов, В.Т. Оленченко, І.О. Юзьков // *Системи управління, навігації та зв'язку: збірник наукових праць*. – К.: ДП «ЦНДІ НІУ», 2009. – Вип. 4 (12). – С. 69-74.
5. Полторак С.Т. Інформаційна технологія відбору кадрів для внутрішніх військ МВС України – основа якості відбору / С.Т. Полторак, В.Т. Оленченко, В.Є. Козлов // *Системи обробки інформації*. – Х.: ХУПС, 2012. – Вип. 2(100). – С. 288-290.
6. Полторак С.Т. Удосконалення науково-методичного апарату відбору кадрів для внутрішніх військ МВС України / С.Т. Полторак, В.Т. Оленченко, В.Є. Козлов // *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил*. – Х.: ХУ ПС, 2012. – Вип. 1 (30). – С. 223-225.
7. Синяков А.Ф. Самоконтроль фізкультурника [Текст] / А.Ф. Синяков. – М.: Знання, 1987. – 96 с.
8. Козлов В.Є. Метод побудови ранжированих списків кандидатів на заміщення посад у спеціалізованих сил охорони правопорядку / В.Є. Козлов, О.О. Новикова // *Зб. наук. праць Нац. акад. НГ України*, 2014. – Вип. 2(24) – С. 92-94.

Надійшла до редколегії 1.06.2016

Рецензент: д-р техн. наук, проф. О.О. Морозов, Національна академія Національної гвардії України, Харків.

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МОДЕЛИ ЛИЧНОСТИ КАНДИДАТА НА ПОСТУПЛЕНИЕ В ВОЕННОЕ ВЫСШЕЕ УЧЕБНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ

В.Е. Козлов, Е.А. Новикова, В.Т. Оленченко

Рассмотрен подход к усовершенствованию модели личности, которая может быть использована при решении задачи отбора кандидатов в военные высшие учебные заведения и военные формирования Украины. Особенностью модели является то, что она учитывает дополнительные показатели и конституционный тип физического развития кандидата.

Ключевые слова: модель личности, отбор кандидатов.

IMPROVEMENT MODEL THE PERSONALITY OF THE CANDIDATE FOR ADMISSION TO MILITARY HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

V.Ye. Kozlov, O.O. Novikova, V.T. Olenchenko

An approach to improve model of personality, which can be used in solving the problem of selection of candidates for military higher educational institutions and military forces stole us. Feature of the model is that it takes into account additional indicators and the constitutional type of the physical development of the candidate.

Keywords: model of personality, the selection of candidates.